

ויקהל פקודי - צמצום המאפשר צמיחה

המסר במקום של חטא העגל

1. שמות (פרשת ויקהל) פרק לה פסוק א
 וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים
 אָמַר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם:
 רמב"ן

והנה משה אחר שצוה לאהרן והנשיאים וכל בני ישראל האנשים כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני אחרי שבור הלוחות, ונתן על פניו המסוה, חזר וצוה והקהילו אליו כל העדה אנשים ונשים. ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו. ואמר לכולם ענין המשכן אשר נצטוה בו מתחלה קודם שבור הלוחות, כי כיון שנתרצה להם הקדוש ברוך הוא ונתן לו הלוחות שניות וכת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם, ובידוע שתהיה שכינתו בתוכם כענין שצוהו תחלה, כמו שאמר (לעיל כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולכן צוה אותם משה עתה בכל מה שנצטוה מתחלה:

2. רש"י שמות (פרשת כי תשא) פרק לא פסוק יח
 אין מוקדם ומאוחר בתורה. מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן:

3. ספרי במדבר פרשת בלק פיסקא קלא
 רבי אומר הרבה פרשיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב.

4. ספורנו במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ט פסוק א
 ולהודיע כל אלה ספר אותם כפי מדרגת היותם לרצון לפניו לא לפי הזמן שהיו בו

5. הרב דרוקמן על פרשת השבוע פרשת כי תשא עמוד 376
 חטא העגל, בכל דרך שנסביר אותו, היה כשלון כאוב מצד ישראל נפילה קשה לשעה ולדורות. בכך שהתורה מיקמה אותו דווקא בין הציווי של המשכן לביצועו, היא מלמדת אותנו, שבדרך בין התכנון לביצוע תיתכנה נפילות וכישלונות. בחיים קיים פער משמעותי בין החזון למציאות, בין האידיאל למימוש ופער זה גורם לנפילות וכישלונות ולכך שלא תמיד הדברים זורמים כפי שהיינו רוצים. כך היא המציאות. אבל בשום פנים אין להתיימש ולפול ברוח. כבר אמר החכם באדם "שבע יפול צדיק וקם". הנפילות והכישלונות הם חלק מהחיים... התמודדות נכונה עם נפילה יכולה להצמיח תקומה גדולה, כך שדווקא הנפילה היא המביאה לתקומה מרוממת יותר, למעלה נשגבה יותר.

6. משלי פרק כד פסוק טז
 (טז) כִּי יִשָּׁבַע יִפּוֹל צַדִּיק וְקָם וְרָשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בְרָעָה:

7. שעורי דעת חלק א - אמונה והשגחה שעור טו
 עוד ידוע מה שנמצא בס' תניא עה"כ "שבע יפול צדיק וקם", כי לעולם כל אדם מוטל תחת עליות וירידות, ועבודת האדם היא כי מה שהכיר והגיע לזה בשעות העלי' ישתדל להתנהג לפי ההכרה וההרגשה ההיא גם בשעה שנפל ממדרגתו, וזה יגרום שיקרבו אצלו שעות העלי', וגם שיעלה יותר ויותר, והנה לעולם חושבים זאת כאמצעי וענין חיצוני וכידוע כי ההנהגה החיצונית מעוררת

8. ספר הישר לרבנו תם שער ו

כל מתחיל לעשות שום מעשה, אם יהיה לו במעשה ההוא שום הנאה, תכנס בו התאוה. כי כן כל מעשה שיש בו שום הנאה תכנס בלבו האהבה ראשונה, ואחר כן תסור ותכנס בלבו השנאה, ולקץ ימים תסור. וכן יתחלפו תמיד, יסור האחד ויבוא השני. אך אם תהיה הנאת העובד בעבודתו גדולה, ויש לו שכל, תעמוד האהבה ימים רבים והשנאה ימים מספר. ואם לא יהיה לו שכל טוב ואין לו בעבודתו הנאה גדולה, אז יבוא עליו ממנה הנאה מצד אחד ומהומה מצד אחר, תעמוד האהבה ימים מועטים והשנאה תאריך ימים. וכאשר יתחלפו פעמים רבות, אם יתחדשו לאדם חידושים טובים בעבודתו אז תוסיף האהבה ותגדל. ואם יתחדשו דברים רעים - תוסיף שנאה. ואם לא יתחדש בעבודה דבר, יהיו שניהם שווים עד יבוא השכל ויכריע ביניהם... ואחרי אשר גילינו סוד האהבה והשנאה, נאמר, כי צריך לבעל העבודה להכיר בתחילת עבודתו, כי האהבה והשנאה מלחמים שניהם, פעם יגבר האחד ופעם יגבר השני, ועל כן אין צריך בתחילת העבודה להיות חושש אם יקוץ בה, כי זה משפט האהבה בתחילתה, כי תגיע לתכלית ידוע - ותחדל ואח"כ תשוב ותתחזק ותתחדש כנשר. ואחר כן אם תחלש האהבה, ותגבר השנאה, אל יהיה נואש בעבודה, רק ידע כי לקץ ימים תתחלף... ועל כן צריך המשכיל בראותו כי תכנס השנאה בלבו ויקוץ בעבודה, לבל יניח כל המעשה. ואל יאמר אניח הכל עתה ואחר כן אחזור עליה. כי אם יניח הכל - יאבד מידו, ואם יחזיק ממנו במקצתו לא יאבד.

9. עלי שור חלק ראשון עמוד לד

בזה מקיף ספר הישר את כל מהלך התקופות העוברות עליו בעבודת ה'. הנוג לומדים מכאן, כי חלוף מצבי הרוח טבעי הוא, ואין להתיימש כלל בהגיע "ימי השנאה". כמו כן אין גם לצאת לגמרי מכל העבודה בימים אלו, כי אם יניח הכל - יאבד ממנו. אלא יקל לעצמו מעט, אבל יחזיק ממנו במקצתו בכל מחיר, כי אז לא יפסיד את אשר השיג כבר - שוב אנו לומדים מה הם הגורמים להגברת האהבה והשנאה: ההנאה והחדוש. כל הנאה וכל חדוש ברוחניות מגבירים האהבה, ואולם גם בלי התחדשות לטובה, כאשר האהבה והשנאה משמשות בערבוביא - יוכל האדם להכריע בעצמו ביניהן: "יבוא השכל ויכריע". כיצד מכריע השכל? כאשר השקפתו ברורה והחלטתו נחושה.

10. מדרגת האדם בקשת השלמות פרק ד

אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהן (גיטין מ"ג), כי שבע יפול צדיק וקם. ומה שאמרו עבר ושנה נעשה לו כהיתר (קידושין כ'), כבר בארנו במאמר "דרכי התשובה", כי זה הולך רק על מי שעושה לו דרך מהמכשול ושיטה מהנפילה, אבל מי שמחזיק זה למכשול עוד יאיר לו על העתיד

הגורם לירידות ולעליות - יסוד הצמצום...

11. שמות (פרשת פקודי) פרק מ פסוק לה

וְלֹא יָלַד מֹשֶׁה לְבֹאֵ אֶל אֶהָל מוֹעֵד פִּי שִׁכַן עָלָיו הָעֵנַן וְכָבוֹד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן:
 רש"י

(לה) ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד - וכתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו:

12. חתם סופר מסכת חולין דף קי עמוד ב

אף על גב דמקבלנו דתלמיד אינו עולה לתכלית מדרגתו עד שנפטר מלפני רבו

13. האר"י הקדוש

טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, היה אור עליון פשוט ממלא כל המציאות ולא היה שום מקום פנוי... אלא הכל היה ממולא מן אור-אין-סוף פשוט ההוא... והוא הנקרא אור-אין-סוף. וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים... הנה אז צמצם את עצמו אין-סוף... ואז נשאר מקום פנוי

להם צורך עוד להתייפות. רק באות יום יום אל פתח האהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצות. וזהו אשר צבאו פתח אהל מועד, כי היו רבות.

14. רעיונות משני חיים עמוד 102

בראשית א-ב	שמות לט-מ
וירא אל-קים את כל אשר עשה והנה טוב מאד	וירא משה את כל המלאכה, והנה עשו אותה; כאשר ציוה ה' כן עשו
ויכלו השמים והארץ וכל צבאם	ותכל כל עבודת משכן אהל מועד
ויכל א-להים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה	ויכל משה את המלאכה
ויברך א-להים	ויברך אתם משה
ויקדש אותו	וקדשת אותו ואת כל כליו

20. רש"י שמות (פרשת ויקהל) פרק לח פסוק ח (ח) במראת הצובאת - בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונטולות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ח ה) תחת התפוח עוררתך

15. רעיונות משני חיים עמוד 103

במילים פשוטות: ספר בראשית מתחיל באלוקים היוצר את העולם כבית לבני האדם. ספר שמות מסתיים בבני אדם, בני ישראל, היוצרים את המשכן כבית לאלוקים. אבל ההקבלה עמוקה הרבה יותר מכך, והיא נוגעת לעצם מהותו של ההבדל בין קודש לחול....

21. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף ד עמוד ב
אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד, שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית לשחת שער נאה זה? אמר לי: רועה הייתי לאבי בעירי, והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו: ריקה! מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, שסופך להיות רמה ותולע? העבודה, שאגלחך לשמי! עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: כמותך ירבו נזירים בישראל

16. ליקוטי מוהר"ן תורה לג

וצריך לדעת, שמלא כל הארץ כבודו, ולית אתר פנוי מינה, ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואפי' מי שעוסק במו"מ בעכו"ם, לא יכול להתנצל ולומר, א"א לעבוד את הש"י מחמת עוביות וגשמיות שנופל תמיד עליו, מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם. כי כבר גילו לנו חכמינו ז"ל, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העכו"ם, יכול למצוא בהם אלקות. כי בלא אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל, כמ"ש (נחמי' ט') ואתה מחיה את כלם

22. אור תורה חלק ב עמוד 247
המשכן מתקדש בזכות המראות של הנשים העבריות במצרים. אשר לימדונו באמצעות דוגמא אישית, כיצד להפוך את הדחף האנושי הגופני למעשה נעלה של קדושה.

השבת וששת ימי המעשה

17. נפש החיים שער ג פרק ז

כי באור מלת צמצום כאן אינו לשון סילוק והעתק ממקום למקום להתכנס ולהתחבר עצמו אל עצמו כביכול להמציא מקום פנוי ח"ו אלא כענין שאמרו בבר"ס פ"מ"ה וצמצמה פניה ולא ראתה המלך. ובאיכה רבתי בריש א"ב דאני הגבר הלכה וצמצמה פניה אחר העמוד שפירושו שם לשון הסתר וכיסוי (עיין בערוך ערך צמצם). כן כאן מלת צמצום היינו הסתר וכיסוי והכוונה שאחדותו ית"ש בבחי' עצמותו הממלא כל עלמין הוא מצומצם ומוסתר מהשגתנו וכענין אכן אתה אל מסתתר (ישעיה מ"ה)

23. שמות (פרשת ויקהל) פרק לה פסוק א - ב
(א) וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֲתֶם: (ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּתוֹן לַה' כָּל הַעֲשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יוֹמָת:

18. רעיונות משני חיים עמוד 103

וכאן נכנסים לתמונה הקודש והחול. המילה "חול", במובנה זה, באה מן השורש חל"ל. כי אכן, החול הוא החלל הפנוי: המרחב שהתפנה בעת שהקב"ה הצטמצם כדי לאפשר את קיומו של עולם פיזי. החלל מרוקן כביכול מן האור האלוקי הטהור. ואילו הקודש הוא תוצאתו של תהליך מקביל בכיוון ההפוך. אנחנו בני האדם, מפנים חלל מסוים כדי שנוכל להרגיש את שכינת ה' בקרבנו. אנחנו מצטמצמים. אנחנו עושים זאת בכל פעם שאנו מסיימים היצירה את יצירנו ואת רצוננו כדי לפעול לפי רצון ה'.

24. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טז עמוד א
תניא, אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה אומר: זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה - מניח את השניה ואוכל את הראשונה (נמצא אוכלה לזו, כדי שתהא היפה נאכלת בשבת, דהויא לה אכילתה של הראשונה לכבוד שבת). אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים (בוטח שתדמן לו נאה לשבת). שנאמר ברוך ה' יום יום.

מעלת הכיור - מחלוקת בהבנת יסוד הצמצום....

19. שמות (פרשת ויקהל) פרק לח פסוק ח

וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת פָּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ו אבן עזרא

25. ר' צדוק הכהן מלובלין - ישראל קדושים אות ה
וזה שאמרו גם כן (ביצה ט"ז א), אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים. רצה לומר שלא הניח הנאה לשבת כשמאי כי הוא היה אוכל גם בימות החול על טהרת קודש להיות כל מאכלו בקדושה ורוחניות המאכל כבשבת וזה נקרא כל מעשיו לשם שמים כמו שכתבתי לעיל שמי שהוא כן אין צריך פרישות כי גם כל הנאותיו לשם שמים ולא לגרמיה. וזהו כל מעשיו גם מה שנראה כמעשה להנאתו היה באמת לשם שמים. ומי שהוא כך גם כל דברי הרשות שלו הכל קדוש ואין אצלו חילוק בין חול לשבת:

וטעם הצובאות כי משפט כל הנשים להתייפות לראות פניהם בכל בקר במראות נחשת או זכוכית לתקן הפארים שעל ראשיהם, הם הנזכרים בספר ישעיה (ג, כ), כי מנהג ישראל היה כמנהג ישמעאל עד היום. והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, כי אין

